

1. Опис навчальної дисципліни

Показники		Характеристика навчальної дисципліни
денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр» 2 роки 10 місяців	
		денна на базі ОКР «Молодший бакалавр» 2 роки 10 місяців
Кількість кредитів		ОПП (ОНП) Фізична культура і спорт
4,0	4,0	
Загальна кількість годин		
120	120	Обов'язкова
Модулів – 1		Рік підготовки
Змістових модулів – 2		3
Індивідуальне навчально - дослідне завдання – виконання реферату		Семестр
		5
		Лекції
		12
		Практичні
		48
		Самостійна робота
		60
		Вид контролю
		Екзамен
		Екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить – 4/4.

2. Загальні відомості, мета і завдання дисципліни

Курс «Теорія і методика викладання спортивних ігор (розділ футбол)» входить у систему професійно орієнтованих предметів з підготовки фахівців спеціальності "Фізична культура і спорт" та розкриває теоретико-методичні закономірності підготовки спортсменів у футболі. Матеріал курсу базується на теоретико-методичних підходах, які висвітлюються студентам під час вивчення ними природничо-наукових і загально-професійних дисциплін.

Метою даного курсу є формування у студентів теоретичних і практичних знань про спортивні ігри: набуття теоретичних знань з історії виникнення та розвитку футболу в Україні та світі; визначення місця футболу в системі національного фізичного виховання; вивчення основних положень та класифікацій техніки та тактики гри у футбол; ознайомлення з методикою навчання та вдосконалення техніки та тактики гри у футбол; ознайомлення з

контролем фізичного стану та техніко-тактичної майстерності у футболі; вивчення офіційних правил гри, організації та проведення змагань з футболу. При вивченні дисципліни студенти оволодівають практичними навичками, виконують обов'язки судді.

Завдання курсу:

- сформуувати знання про історію розвитку футболу;
- вивчити зі студентами основи техніки та тактики гри у футбол та методику їх викладання на основі теоретичних знань;
- опанувати методику проведення практичних занять з навчання техніки та тактики гри у футбол та методику їх викладання;
- навчити принципам та методам розвитку фізичних якостей: швидкості, спритності, витривалості, швидко-силових якостей;
- сформуувати знання про правила гри у футболі та вміння обслуговувати гру в якості арбітра;

- ознайомити з організацією та проведенням спортивних змагань з футболу.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- тенденції розвитку гри у футбол в Україні та світі;
- місце та значення футболу у системі національного фізичного виховання;
- класифікацію техніки та тактики футболу;
- характеристики рухових навичок;
- основи методики початкового навчання прийомів техніки та тактики гри у футбол;
- послідовність вивчення окремих прийомів гри у футбол;
- особливості та методику розвитку рухових якостей футболістів;
- правила безпеки під час проведення занять з футболу;
- форми та методи контролю та самоконтролю;
- особливості проведення занять з футболу з дітьми та підлітками;
- функціональні обов'язки тренера та викладача з фізичного виховання;
- вимоги до місць занять, обладнання та інвентарю під час проведення занять з футболу;
- методику побудови конспектів занять з футболу;
- вимоги до інтенсивності та величини навантажень на заняттях з футболу;
- основні правила гри, організацію та методику проведення змагань з футболу.

Студент повинен **вміти:**

- використовувати методи та засоби навчання основним технічним та тактичним прийомам гри у футбол;
- здійснювати календарне планування та складати конспекти занять з футболу;
- методично грамотно показати техніку виконання основних технічних прийомів і тактичних дій гри у футбол;
- методично грамотно і послідовно навчати основним прийомам техніки і тактики гри;
- визначити неточності при виконанні технічних і тактичних дій та знаходити правильні шляхи для їх виправлення;
- організовувати змагання, обслуговувати матчі в якості арбітра, володіти професійними жєстами арбітра;

- методично правильно здійснювати управління командою під час змагань в якості тренера.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки бакалавра.

Вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання спортивних ігор (розділ футбол)» передбачає тісний взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами: теорія і методика фізичного виховання, фізіологія людини та рухової активності, біомеханіка і основи спортивної метрології, загальна теорія підготовки спортсменів, загальна і спортивна психологія, теорія і методика викладання обраного виду спорту, підвищення спортивної майстерності з обраного виду спорту (футбол), практикум з футболу, спортивна педагогіка тощо.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК) :

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;
- здатність планувати та управляти часом;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності спеціальності (ФКС) :

- здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості;
- здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини;
- здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів;
- здатність здійснювати навчання, виховання та соціалізацію людини у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи та прийоми;
- здатність використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар.
- здатність до безперервного професійного розвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

- здатність показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення;
- здатність здійснювати навчання руховим діям та розвиток рухових якостей людини в умовах різних форм організації занять фізичними вправами;
- здатність демонструвати готовність до зміцнення особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та інших чинників здорового способу життя, проведення роз'яснювальної роботи серед різних груп населення;
- здатність здійснювати заходи з підготовки спортсменів, організації й проведення спортивних змагань;
- здатність надавати долікарську медичну допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі людини;
- здатність знати та розуміти сутність, принципи, методи, форми та організацію процесу навчання і виховання людини.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання на базі ПЗСО, ОКР «Молодший бакалавр» за іншою спеціальністю (2 роки 10 місяців)

Вид навчальних занять або контролю	Розподіл між учбовими тижнями														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Лекції	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Практ. роботи	2	2	2	2	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Лаб. роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сам. робота	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Консультації	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Модулі	Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2				
Контроль по модулю	-	-	к	-	к	-	к	-	к	-	-	к	к	к	к

4 Лекції

Тема 1. Футбол в системі фізичного виховання. Історія виникнення та розвитку футболу.

Зміст теми: Значення та особливості спортивних ігор. Футбол як засіб фізичного виховання та провідна ланка національної системи фізичного виховання. Історія виникнення та розвитку світового футболу. Український футбол від зародження до сьогодення.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема 2. Техніка гри у футбол.

Зміст теми: Основні положення та класифікація техніки гри у футбол. Техніка гри польового гравця та воротаря.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема 3. Тактика гри у футбол.

Зміст теми: Основні положення та класифікація тактики гри у футбол. Тактика гри у нападі та захисті. Тактичні побудови у футболі.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема 4. Методика навчання та вдосконалення техніки та тактики гри у футбол.

Зміст теми: Загальні основи методики навчання та вдосконалення. Навчання та вдосконалення техніки та тактики гри у футбол.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема 5. Контроль фізичного стану та техніко-тактичної майстерності у футболі.

Зміст теми: Контроль фізичного стану в навчальному процесі. Контроль техніко-тактичної майстерності у футболі.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема 6. Офіційні правила гри у футбол. Організація та проведення змагань з футболу.

Зміст теми: Модифікації до правил гри. Правила гри. Права та обов'язки арбітра. Характеристика видів і систем змагань у футболі. Система розіграшів у футболі. Положення про змагання.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

5. Практичні заняття

Мета проведення практичних занять – є систематизація та закріплення теоретичних знань, одержаних на лекціях, та оволодіння вміннями та навичками навчальної дисципліни у практичній площині.

Внаслідок практичних занять студенти повинні **знати**:

- основи методики початкового навчання прийомів техніки і тактики гри у футбол;
- послідовність вивчення окремих прийомів гри у футбол;
- особливості та методику розвитку рухових якостей футболістів;
- правила безпеки під час проведення занять з футболу;
- форми та методи контролю та самоконтролю;
- особливості проведення занять з футболу з дітьми та підлітками;
- вимоги до місць занять, обладнання та інвентарю під час проведення занять з футболу;
- методику побудови конспектів занять з футболу;
- вимоги до інтенсивності та величини навантажень на заняттях з футболу;
- основні правила гри, організацію та методику проведення змагань з футболу.

Студент повинен **вміти**:

- використовувати методи та засоби навчання основним технічним та тактичним прийомам гри у футбол;
- здійснювати календарне планування та складати конспекти занять з футболу;
- методично грамотно показати техніку виконання основних технічних прийомів і тактичних дій гри у футбол;
- методично грамотно і послідовно навчати основним прийомам техніки і тактики гри;
- визначити неточності при виконанні технічних і тактичних дій та знаходити правильні шляхи для їх виправлення;
- організовувати змагання, обслуговувати матчі в якості арбітра, володіти професійними жестами арбітра;
- методично правильно здійснювати управління командою під час змагань в якості тренера.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи початкового навчання техніці гри у футбол.

Практичне заняття № 1. Аналіз техніки та методика початкового навчання пересуванням у футболі.

Мета заняття: здійснити аналіз техніки виконання пересувань у футболі та ознайомити студентів з методикою початкового навчання.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки пересувань у футболі (біг, стрибки, зупинки, повороти).
2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніці пересувань.
3. Ознайомити студентів з методикою вдосконалення техніки пересувань.
4. Виконати вправи які відбивають специфіку ігрових пересувань.
5. Виконати комплекс вправ з розвитку швидкості, спритності та координації.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 2. Аналіз техніки та методика початкового навчання веденню м'яча внутрішньою частиною підйому.

Мета заняття: здійснити аналіз техніки виконання та ознайомити студентів з методикою початкового навчання веденню м'яча внутрішньою частиною підйому.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки ведення м'яча внутрішньою частиною підйому.
2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки ведення м'яча внутрішньою частиною підйому.
3. Виконати вправи у веденні м'яча вивченим прийомом, з різною швидкістю, без перешкод і з ними.
4. Виконати комплекс вправ з розвитку: швидкості, спритності, координації, швидкісно-силових якостей, витривалості, гнучкості.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 3. Аналіз техніки та методика початкового навчання веденню м'яча середньою частиною підйому.

Мета заняття: здійснити аналіз техніки виконання та ознайомити студентів з методикою початкового навчання веденню м'яча середньою частиною підйому.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки ведення м'яча середньою частиною підйому.
2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки ведення м'яча середньою частиною підйому.
3. Виконати вправи у веденні м'яча вивченим прийомом, з різною швидкістю, без перешкод і з ними.
4. Виконати комплекс вправ з розвитку: швидкості, спритності, координації, швидкісно-силових якостей, витривалості, гнучкості.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 4. Аналіз техніки та методика початкового навчання веденню м'яча зовнішньою частиною підйому.

Мета заняття: здійснити аналіз техніки виконання та ознайомити студентів з методикою початкового навчання веденню м'яча середньою частиною підйому.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки ведення м'яча середньою частиною підйому.

2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки ведення м'яча середньою частиною підйому.

3. Виконати вправи у веденні м'яча вивченим прийомом, з різною швидкістю, без перешкод і з ними.

4. Виконати комплекс вправ з розвитку: швидкості, спритності, координації, швидкісно-силових якостей, витривалості, гнучкості.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 5. Аналіз техніки та методика початкового навчання зупинки м'яча внутрішнім боком стопи.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки зупинки м'яча внутрішнім боком стопи.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки зупинки м'яча внутрішнім боком стопи.

2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки зупинки м'яча внутрішнім боком стопи.

3. Виконати вправи із зупинки м'яча в парах, трійках, з використанням додаткового обладнання.

4. Виконати комплекс вправ з розвитку: швидкості, спритності, координації, швидкісно-силових якостей, витривалості, гнучкості.

5. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 6. Аналіз техніки та методика початкового навчання зупинки м'яча підошвою.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки зупинки м'яча підошвою.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки зупинки м'яча підошвою.

2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки зупинки м'яча підошвою.

3. Виконати вправи із зупинки м'яча в парах, трійках, з використанням додаткового обладнання.

4. Виконати комплекс вправ з розвитку: швидкості, спритності, координації, швидкісно-силових якостей, витривалості, гнучкості.

5. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 7. Аналіз техніки та методика початкового навчання зупинки м'яча грудьми.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки зупинки м'яча грудьми.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки зупинки м'яча грудьми.

2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки зупинки м'яча грудьми.

3. Виконати вправи із зупинки м'яча в парах, трійках, з використанням додаткового обладнання.

4. Виконати комплекс вправ з розвитку: швидкості, спритності, координації, швидкісно-силових якостей, витривалості, гнучкості.

5. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 8. Аналіз техніки та методика початкового навчання удару по м'ячу внутрішнім боком стопи.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки удару по м'ячу внутрішнім боком стопи.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки удару по м'ячу внутрішнім боком стопи.

2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки удару по м'ячу внутрішнім боком стопи.

3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).

4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.

5. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 9. Аналіз техніки та методика початкового навчання удару по м'ячу внутрішньою частиною підйому.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки удару по м'ячу внутрішньою частиною підйому.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки удару по м'ячу внутрішньою частиною підйому.

2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки удару по м'ячу внутрішньою частиною підйому.

3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).

4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.

5. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 10. Аналіз техніки та методика початкового навчання удару по м'ячу середньою частиною підйому. Аналіз техніки та методика початкового навчання удару по м'ячу зовнішньою частиною підйому.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки удару по м'ячу середньою частиною підйому та зовнішньою частиною підйому.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки удару по м'ячу середньою частиною підйому та зовнішньою частиною підйому.
  2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки удару по м'ячу середньою частиною підйому та зовнішньою частиною підйому.
  3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
  4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.
  5. Навчально-тренувальна гра.
- Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 11. Аналіз техніки та методика початкового навчання удару по м'ячу головою.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки удару по м'ячу головою.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки удару по м'ячу головою.
  2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки удару по м'ячу головою.
  3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
  4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.
  5. Навчально-тренувальна гра.
- Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 12. Аналіз техніки та методика початкового навчання фінту з забиранням м'яча назад. Аналіз техніки та методика початкового навчання фінту замах на удар.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання фінту з забиранням м'яча назад та фінту замах на удар.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки фінта з забиранням м'яча назад та фінту замах на удар.
  2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання фінту з забиранням м'яча назад та фінту замах на удар.
  3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
  4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.
  5. Навчально-тренувальна гра.
- Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 13. Аналіз техніки та методика початкового навчання фінту з переступанням.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання фінту з переступанням .

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки фінта з переступанням.
  2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання фінту з переступанням.
  3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
  4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.
  5. Навчально-тренувальна гра.
- Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 14. Аналіз техніки та методика початкового навчання основному відбору м'яча. Аналіз техніки та методика початкового навчання відбору м'яча поштовхом плеча.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання основному відбору м'яча та поштовхом плеча.

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки основного відбору м'яча та поштовхом плеча.
  2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання основному відбору м'яча та поштовхом плеча.
  3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
  4. Виконати комплекс вправ з розвитку рухових якостей.
  5. Навчально-тренувальна гра.
- Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 15. Аналіз техніки та методика початкового навчання техніки гри воротаря. Техніка ловіння м'яча. Техніка гри ногами. Техніка введення м'яча рукою.

Мета заняття: здійснити аналіз та ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання техніки гри воротаря (ловіння м'яча, гра ногами, введення м'яча у гру рукою).

Задачі та зміст заняття:

1. Здійснити аналіз техніки гри воротаря (ловіння м'яча, гра ногами, введення м'яча у гру рукою).
2. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання техніки гри воротаря (ловіння м'яча, гра ногами, введення м'яча у гру рукою).
3. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання технічного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням

додаткового обладнання, зменшення цілей, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).

4. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Змістовий модуль 2. Теоретико-методичні основи початкового навчання тактиці гри у футбол.

Практичне заняття № 16. Методика початкового навчання прикладним індивідуальним тактичним діям без м'яча (відкривання, відволікання уваги суперника).

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання прикладним індивідуальним тактичним діям без м'яча (відкривання, відволікання уваги суперника).

Задачі та зміст заняття:

1. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання індивідуальним тактичним діям без м'яча (відкривання, відволікання уваги суперника).

2. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання тактичного прийому (виконання вправи індивідуально, з використанням додаткового обладнання, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).

3. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 17. Методика початкового навчання індивідуальним тактичним діям з м'ячем (передачі, зупинки, ведення, обводки, удари по воротах).

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання індивідуальним тактичним діям з м'ячем (передачі, зупинки, ведення, обводки, удари по воротах).

Задачі та зміст заняття:

1. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання індивідуальним тактичним діям з м'ячем (передачі, зупинки, ведення, обводки, удари по воротах).

2. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання тактичного прийому (виконання вправи індивідуально, з використанням додаткового обладнання, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).

3. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 18,19. Методика початкового навчання груповим тактичним діям (закривання суперника, перехоплення, відбір, підстраховка).

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання груповим тактичним діям (закривання суперника, перехоплення, відбір, підстраховка).

Задачі та зміст заняття:

1. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання груповим тактичним діям (закривання суперника, перехоплення, відбір, підстраховка).
2. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання тактичного прийому (групове виконання, з використанням додаткового обладнання, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
3. Навчально-тренувальна гра.
Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 20,21. Методика початкового навчання груповим тактичним діям у фазах відбору і володіння м'ячем.

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання груповим тактичним діям у фазах відбору і володіння м'ячем.

Задачі та зміст заняття:

1. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання груповим тактичним діям у фазах відбору і володіння м'ячем.
2. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання тактичного прийому (групове виконання, з використанням додаткового обладнання, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
3. Навчально-тренувальна гра.
Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 22. Тактичні дії гравців різних амплуа.

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями виконання тактичних дій гравців різних амплуа.

Задачі та зміст заняття:

1. Ознайомити студентів з особливостями виконання тактичних дій гравців різних амплуа.
2. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання тактичного прийому (виконання вправи індивідуально, групове виконання, з використанням додаткового обладнання, підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).
3. Навчально-тренувальна гра.
Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 23. Методика початкового навчання командним тактичним діям.

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями методики початкового навчання командним тактичним діям.

Задачі та зміст заняття:

1. Ознайомити студентів з методикою початкового навчання командним тактичним діям.
2. Виконати вправи з поступовим ускладненням умов виконання тактичного прийому (групове виконання, з використанням додаткового обладнання,

підвищення нормативних вимог, збільшення швидкості рухів, застосування різних перешкод).

3. Навчально-тренувальна гра.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Практичне заняття № 24. Виконання контрольних завдань

Мета заняття: виконати контрольні завдання.

Задачі та зміст заняття:

1. Виконання контрольних завдань з дисципліни.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

6. Контрольні заходи

Під час перевірки знань студентів (очна форма навчання) використовуються наступні види контролю: поточний (підготовка реферату з обраної теми, виконання практичного індивідуального завдання з підготовки плану-конспекту уроку з футболу, виконання контрольних завдань, виконання тестової контрольної роботи) та підсумковий (екзамен) (див. таблиця 6.1).

Під час перевірки знань студентів (дистанційна форма навчання) використовуються наступні види контролю: поточний (виконання поточної тестової контрольної роботи, виконання практичного індивідуального завдання з розробки алгоритмізованої програми методики початкового навчання технічним елементам гри у футбол та виконання практичного індивідуального завдання з підготовки плану-конспекту уроку з футболу) та підсумковий (екзамен) (див. таблиця 6.2).

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача.

Під час роботи над індивідуальними завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюється за 100-бальною ECTS шкалою та національною шкалою (див. табл. 6.7).

Максимальна кількість балів (100) при оцінюванні знань з навчальної дисципліни, формується з двох частин, з коефіцієнтом 0,5 кожна:

- за поточну успішність 100 балів (сума балів, зароблена у семестрі, але не менше 55);

- на екзамені 100 балів (мінімально необхідна кількість балів за екзамен 55).

Під час впровадження дистанційної форми навчання екзамен проводиться за питаннями для відповіді у вигляді «есе». Виконання завдань здійснюється в з використанням платформи дистанційного навчання MOODLE DDMA.

Таблиця 6.1 – Розподіл балів, які отримують студенти (очна форма навчання)

Поточний контроль				Підсумкова кількість балів (100-бальна ECTS шкала)
Модуль 1				
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		
Тема 1-15		Тема 16-24		
Підготовка реферату з обраної теми, кількість балів	Тестова контрольна робота, кількість балів	Практичне індивідуальне завдання з підготовки плану-конспекту уроку з футболу, кількість балів	Виконання контрольних-залікових нормативів, кількість балів*	
10	40	20	30	100

*Примітка: під час введення дистанційного навчання здобувачів вищої освіти за денною формою у Донбаській державній машинобудівній академії в особливих умовах замість виконання контрольних-залікових нормативів студенти виконують практичне індивідуальне завдання з розробки алгоритмізованої програми методики початкового навчання технічним елементам гри у футбол.

Очна форма навчання. Діагностичний розділ визначає диференційований та об'єктивний облік результатів навчальної діяльності студентів і включає в себе ряд підрозділів (блоків):

Змістовий модуль 1 (теми 1-15):

- підготовка реферату з обраної теми, кількість балів (див. тематика рефератів та табл. 6.4);

- виконання тестової контрольної роботи з використанням платформи дистанційного навчання MOODLE DDMA.

Змістовий модуль 2 (теми 16-24):

- виконання практичного індивідуального завдання з підготовки плану-конспекту уроку з футболу, кількість балів (див. табл. 6.5);

- виконання контрольних-залікових нормативів, кількість балів (див. табл. 6.3).

Тестова контрольна робота (очна форма навчання)

Тестування проводиться наприкінці семестру після засвоєння групи тем. Варіант тестової контрольної роботи являє собою згенерований системою перелік завдань із 20 тестових запитань, що призначаються системою випадковим чином у пропорційній кількості за кожною темою курсу. Правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 2 бали. Таким чином, максимальна позитивна кількість балів за виконання поточної тестової роботи становить 40 балів. Умови налаштування тестової контрольної роботи визначаються перед виконанням.

Таблиця 6.2 – Розподіл балів, які отримують студенти (дистанційна форма навчання)

Поточний контроль (дистанційне навчання)			Підсумкова кількість балів (100-бальна ECTS шкала)
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
Тема 1-15	Теми 16-24		
Практичне індивідуальне завдання з розробки алгоритмізованої програми методики початкового навчання технічним елементам гри у футбол, кількість балів	Практичне індивідуальне завдання з підготовки плану- конспекту уроку з футболу, кількість балів	Тестова контрольна робота, кількість балів	
20	20	60	100

Дистанційна форма навчання. Діагностичний розділ визначає диференційований та об'єктивний облік результатів навчальної діяльності студентів і включає в себе ряд підрозділів (блоків):

Змістовий модуль 1 (теми 1-15):

- виконання практичного індивідуального завдання з розробки алгоритмізованої програми методики початкового навчання технічним елементам гри у футбол, кількість балів (див. табл. 6.6);

Змістовий модуль 2 (теми 16-24):

- виконання практичного індивідуального завдання з підготовки плану-конспекту уроку з футболу, кількість балів (див. табл. 6.5);
- виконання тестової контрольної роботи з використанням платформи дистанційного навчання MOODLE DDMA.

Тестова контрольна робота (дистанційна форма навчання)

Тестування проводиться наприкінці семестру після засвоєння групи тем. Варіант тестової контрольної роботи являє собою згенерований системою перелік завдань із 20 тестових запитань, що призначаються системою випадковим чином у пропорційній кількості за кожною темою курсу. Правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 3 бали. Таким чином, максимальна позитивна кількість балів за виконання поточної тестової роботи становить 60 балів. Умови налаштування тестової контрольної роботи визначаються перед виконанням.

Таблиця 6.3 – оцінювання виконання контрольних нормативів

Бали	Біг з м'ячем 30 м. (сек.)		Удари на точність з 16,5 м в задану частину воріт. (5 ударів, к-сть влучань).		Жонглювання м'яча ногами (к-сть разів)		Вкидання м'яча на дальність (метри)	
	чол.	жін.	чол.	жін.	чол.	жін.	чол.	жін.
5	4,2	5,4	5	4	25	10	28	16
4	4,4	5,6	4	3	20	8	26	14
3	4,6	5,8	3	2	15	6	24	12
2	4,8	6,0	2	1	10	4	22	10
1	5,2	6,2	1	-	5	2	20	8

Тематика рефератів:

1. Історія виникнення та розвитку футболу.
2. Історія розвитку футболу в Україні.
3. Загальна фізична підготовка у футболі.
4. Спеціальна фізична підготовка футболіста.
5. Особливості підготовки футболістів у молодшому шкільному віці.
6. Особливості підготовки футболістів у підлітковому віці.
7. Особливості підготовки футболістів у юнацькому віці.
8. Контроль фізичного стану та техніко-тактичної майстерності у футболі.
9. Психологічна підготовка футболістів.
10. Тактика, як засіб спортивної боротьби у футболі.
11. Особливості навчання тактики гри у футбол.
12. Планування навчального процесу з футболу.
13. Основи техніки гри у футбол і методика навчання.
14. Принципи, форми, методи та засоби навчання у футболі.

Таблиця 6.4 – критерії оцінювання рефератів

Бали	Визначення
9-10 балів	обсяг роботи 15 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.
7-8 балів	обсяг роботи 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.
4-6 балів	обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.
1-3 бали	тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.
0 балів	студент не надав реферату.

Таблиця 6.5 – критерії оцінювання практичного індивідуального завдання з підготовки плану-конспекту уроку з футболу

Кількість балів	Критерії оцінювання
17-20 балів	Виконане завдання має самостійний та творчий характер, якому притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність. Відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Задачі визначені правильно. Вправи склалися з врахуванням спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Правильно зазначені: методи організації учнів, типові помилки під час виконання технічного прийому, алгоритм виконання вправ, схеми виконання вправ, фази виконання вправ, дозування навантаження, амплітуда виконання рухів, темп виконання вправи.
13-16 балів	Виконане завдання має самостійний характер. Відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Задачі визначені правильно. Вправи склалися з врахуванням спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Допущені незначні помилки у методах організації учнів, визначенні типових помилок під час виконання технічного прийому, алгоритмі виконання вправ, схемі виконання вправ, фазах виконання вправ, дозуванні навантаження, амплітуді виконання рухів, темпі виконання вправи.
9-12 балів	Виконане завдання має самостійний характер. Відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Задачі визначені правильно. Вправи склалися з незначними помилками у врахуванні спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Допущені суттєві помилки у методах організації учнів, типових помилках під час виконання технічного прийому, алгоритмі виконання вправ, схемі виконання вправ, фазах виконання вправ, дозуванні навантаження, амплітуді виконання рухів, темпі виконання вправи.
5-8 балів	Виконане завдання має самостійний характер, але не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Допущені помилки у визначенні задач. Вправи склалися з суттєвими помилками у врахуванні спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Допущені суттєві помилки у методах організації учнів, типових помилках під час виконання технічного прийому, алгоритмі виконання вправ, схемі виконання вправ, фазах виконання вправ, дозуванні навантаження, амплітуді виконання рухів, темпі виконання вправи.
1-4 бали	Виконане завдання відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Вправи склалися без урахування спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Не визначені: методи організації учнів, типові помилки під час виконання технічного прийому, алгоритм виконання вправ, схеми виконання вправ, фази виконання вправ, дозування навантаження, амплітуда виконання рухів, темп виконання вправи.
0 балів	Індивідуальне практичне завдання не виконане.

Таблиця 6.6 – критерії оцінювання практичного індивідуального завдання з підготовки алгоритмізованої програми методики початкового навчання технічним елементам гри у футбол

Кількість балів	Критерії оцінювання
17-20 балів	Виконане завдання має самостійний та творчий характер, якому притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність. Відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Вправи складались з врахуванням спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Правильно зазначені: організаційно-методичні дії тренера, зміст дій (учнів, спортсменів, гравців), рівень виконання вправ.
13-16 балів	Виконане завдання має самостійний характер. Відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Вправи складались з врахуванням спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Допущені незначні помилки в організаційно-методичних діях тренера, змісті дій (учнів, спортсменів, гравців), рівні виконання вправ.
9-12 балів	Виконане завдання має самостійний характер. Відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Вправи складались з незначними помилками у врахуванні спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Допущені суттєві помилки в організаційно-методичних діях тренера, змісті дій (учнів, спортсменів, гравців), рівні виконання вправ.
5-8 балів	Виконане завдання має самостійний характер, але не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Вправи складались з суттєвими помилками у врахуванні спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Допущені суттєві помилки в організаційно-методичних діях тренера, змісті дій (учнів, спортсменів, гравців), рівні виконання вправ.
1-4 бали	Виконане завдання відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду завдань. Вправи складались без урахування спеціалізованості, скерованості, координаційної складності. Не визначені: організаційно-методичні дії тренера, зміст дій (учнів, спортсменів, гравців), рівень виконання вправ.
0 балів	Індивідуальне практичне завдання не виконане.

Таблиця 6.7 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка (у балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за Національною шкалою	Визначення
90-100	A	відмінно	відмінно – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей
81-89	B	добре	дуже добре – вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками
75-80	C		добре – у цілому правильно виконана робота з незначною кількістю помилок
65-74	D	задовільно	задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків
55-64	E		достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії
30-54	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як отримати позитивну оцінку
0-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

7. Самостійна робота

Під час самостійної роботи студенти вивчають як матеріал аудиторних занять курсу, так і питання винесенні на самостійне вивчення.

Самостійна робота планується на кожну годину аудиторного часу і на питання винесенні на самостійне вивчення.

Розподіл часу самостійної роботи виконується згідно плану навчального процесу та робочого плану дисципліни.

Під час самостійної роботи студенти звертаються до літератури теоретичного курсу та допоміжної методичної літератури в разі необхідності.

Зміст самостійної (індивідуальної) роботи:

Тема № 1. Футбол в системі фізичного виховання. Історія виникнення та розвитку футболу.

Зміст теми:

- фізіологічна характеристика організму під час занять спортивними іграми.
- історія введення уніфікованих правил гри;
- історія створення та розвитку європейських футбольних турнірів.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 2. Основні положення та класифікація техніки та тактики гри у футбол.

Зміст теми:

- техніка пересувань польового гравця;
- системно-структурний аналіз технічних прийомів гри у футбол;
- характеристика індивідуальних тактичних дій польового гравця у напад та захисті;

- еволюція тактичних побудов у футболі.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 3. Методика навчання та вдосконалення техніки та тактики гри у футбол. Контроль фізичного стану та техніко-тактичної майстерності у футболі.

Зміст теми:

- форми, методи та засоби формування техніки гри у футбол;
- підготовка плану-конспекту уроку з футболу;
- вправи для навчання та вдосконалення техніки гри у футбол;
- вправи для навчання та вдосконалення тактики гри у футбол;
- тестовий контроль стану фізичної підготовленості футболістів різних вікових груп.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 4. Футбол у програмі фізичної культури ЗЗСО.

Зміст теми:

- програмний матеріал для практичних і самостійних занять з футболу;
- структура і методика проведення заняття;
- позакласна секційна робота в школі;

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 5. Офіційні правила гри у футбол.

Зміст теми:

- сигнали арбітра та асистента арбітра;
- відео асистент арбітра (ВАА);
- фоли і неналежна поведінка;
- штрафні та вільні удари, одинадцятиметровий удар;
- вкидання, удар від воріт та кутовий удар;
- положення про змагання.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 6. Загальні поняття про фізичну підготовку у футболі.

Зміст теми:

- загальна фізична підготовка у футболі;
- розвиток фізичних якостей у футболі;
- спеціальна фізична підготовка у футболі.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 7. Технічна підготовка у футболі.

Зміст теми:

- аналіз техніки та методика навчання стійкам та переміщенням у футболі;
- техніка володіння м'ячем (аналіз техніки та методика навчання ударам по м'ячу, зупинкам м'яча, веденню м'яча, фінтам);
- аналіз техніки та методика навчання відбору м'яча;
- аналіз техніки та методика навчання техніки гри воротаря.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 8. Тактична підготовка у футболі.

Зміст теми:

- аналіз та методика навчання індивідуальним діям в нападі та захисті у

футболі;

- аналіз та методика навчання груповим діям в нападі та захисті у футболі;
  - аналіз та методика навчання командним діям в нападі та захисті у футболі.
- Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

Тема № 9. Організація та проведення змагань з футболу.

Зміст теми:

- види змагань;
- положення про змагання;
- системи розіграшу;
- виявлення переможців змагань;
- правила проведення змагань з футболу;
- суддівство.

Література:[О: 1-12; Д: 1-5].

8. Рекомендована література

Основна:

1. Вознюк, Т.В. Основи теорії та методики спортивного тренування. Навчальний посібник. / Т.В. Вознюк. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2016. – 240 с.
2. Історія чемпіонатів Європи з футболу / Т. А. Желдак. – Х. : Фоліо, 2016. – 395 с. – ISBN 617-7012-05-3
3. Єрмоленко О.В. Методика проведення практичних і самостійних занять зі спортивних ігор : посібник / О. В. Єрмоленко, М. В. Єрмоленко. – Краматорськ : ДДМА, 2016. – 75 с.
4. Єрмоленко О.В. Теорія та методика викладання футболу: методичні вказівки для викладачів, студентів, магістрантів, тренерів, учителів фізичної культури / уклад. О. В. Єрмоленко. – Краматорськ : ДДМА, 2021. – 75 с.
5. Келлер, В.С. Індивідуальне тренування футболіста / В.С. Келлер, В. В. Соломонко. – К.: Здоров'я, 1975. –78 с.
6. Костюкевич, В. М. Теорія і методика викладання футболу: навчальний посібник. – 2-е вид. перероб. та доп. / В. М. Костюкевич, О. А. Перепелиця, С. А. Гудима, В. М. Поліщук; за заг. ред. В. М. Костюкевича. – Київ: КНТ, 2017 – 310 с.
7. Костюкевич, В.М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту): навчальний посібник / В. М. Костюкевич. – Вінниця: «Планер», 2014. – 616 с.
8. Правила гри 2021/22. Міжнародна Рада футбольних асоціацій. Mupstergasse 9, 8001 Zurich, Switzerland, 2021. – 231 с.
9. Сіренко, Р. Р. Комплексний контроль працездатності юних футболістів: методика, оцінка та корекція / Р. Р. Сіренко. – К.: Федерація футболу України, ВКФ «Комбі ЛТД», 2006. – 116 с.
10. Соломонко, В. В. Футбол : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Соломонко, Г. А. Лісенчук, О. В. Соломонко. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Олімпійська література, 2014. – 304 с.
11. Франков, А. В. Футбол. – Харків: Фактор, 2009. – 192 с. ISBN 978-966-312-885
12. Футбол у школі : посіб. для вчителів і школярів / Соломонко В. В., Лісенчук Г. А., Соломонко О. В., Пилипенко В. О. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Навчальний друк , 2014. – 296 с. – ISBN 978-966-611-958-5

Додаткова:

1. Веселовський А.П. Спортивні ігри з методикою навчання/– Дрогобич: Редакційно – видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. – 216 с.
2. Воронова В. І. Психологія спорту: навч. посібник / В. І. Воронова. – К.: Олімпійська література, 2007. – 298 с.
3. Іваніцький Р. Б., Бичук І. О., Бичук О. І., Швай О. Д., Герасимюк П. П. Основи навчання гри у футзал : метод. рекомендації. Луцьк, 2023. – 54 с.
4. Кособуцький Ю. Ф., Григорович О. С., Пасевич А. М. Міні-футбол. Тактичні дії в нападі Рівне : НУВГП, 2018. – 33 с.
5. Український "мундіаль" / Ю. В. Бондар. – Т. : Навч. книга - Богдан, 2013. – 544 с. : іл. – Бібліогр.: с. 540. – ISBN 978-966-10-3139-4

9. Електронні ресурси з дисципліни

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Футбол_в_Україні
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Чемпіонат_світу_з_футболу
3. https://uk.wikipedia.org/wiki/Чемпіонат_Європи_з_футболу
4. <http://iffif.ua/files/library/pravyla-hry-ifab-2020-2021.pdf>
5. <https://uaf.ua>
6. <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/1173/Теорія%20і%20методика%20викладання%20футболу.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. <http://www.dgma.donetsk.ua/metod/fizvosp/ФВ%20Ермоленко%20А.В..pdf>